

МАТЕРІАЛИ
ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**УПРАВЛІННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ
РЕСУРСІВ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАДАХ У ПОВОЄННИЙ
ПЕРІОД**

5 березня 2026 року

**ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра землеустрою, геодезії та
кадастру

**Міністерство освіти та науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет
Кафедра землеустрою, геодезії та кадастру**

**«УПРАВЛІННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ
РЕСУРСІВ
В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ У
ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД»**

*Матеріали
ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції
(5 березня 2026 року)*

**Херсон, Кропивницький
2026**

УДК 332.1:332.3 (08)

Управління та раціональне використання земельних ресурсів в територіальних громадах у повоєнний період: Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (05 березня 2026 року). – Херсон: ХДАЕУ, 2026. – 292 с.

У збірнику розміщено матеріали, в яких узагальнено результати ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Управління та раціональне використання земельних ресурсів в територіальних громадах у повоєнний період», яка проводилась кафедрою землеустрою, геодезії та кадастру

Редакційна колегія:

ЯРЕМКО Юрій Іванович, д.е.н., професор кафедри землеустрою, геодезії та кадастру

ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна, к.с.-г.н., доцент кафедри землеустрою, геодезії та кадастру

КОВАЛЕНКО Олександр Миколайович, доктор філософії, старший викладач кафедри землеустрою, геодезії та кадастру,

БАРУЛІНА Ірина Юріївна, доктор філософії, старший викладач кафедри землеустрою, геодезії та кадастру

Організатори випуску збірника:

Кафедра землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрно-економічного університету

Думки авторів публікацій можуть не збігатися з думками і позицією редакції.

Тези доповідей друкуються в авторській редакції. Автори несуть безпосередню відповідальність за зміст поданих матеріалів, достовірність наведених фактів, посилань, правопис власних імен тощо.

Редакція не несе відповідальності за зміст публікацій.

Науково-організаційний комітет конференції:

КИРИЛОВ Юрій Євгенович	ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.е.н., професор
ГРАНОВСЬКА Вікторія Григорівна	проректор з науковопедагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.е.н., професор
ЛАВРЕНКО Сергій Олегович	проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету, к.с.-г.н., доцент
ДУДЯК Наталія Василівна	декан факультету архітектури та будівництва Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.е.н., професор
ЯРЕМКО Юрій Іванович	в.о. зав.кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрно-економічного університету, д.е.н., професор
ЛАВРЕНКО Наталія Миколаївна	доцент кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрно-економічного університету, к.с.-г.н., доцент
КОВАЛЕНКО Олександр Миколайович	старший викладач кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрно-економічного університету, доктор філософії
БАРУЛІНА Ірина Юріївна	старший викладач кафедри землеустрою, геодезії та кадастру Херсонського державного аграрно-економічного університету, доктор філософії

ЗМІСТ

Секція 1. УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Боровик П.М., Удовенко І.О., Шемякін М.В.	13
КОМПЛЕКСНА ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Гой В.В., Запара Р.А.	17
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРОСТОРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ	
Горбач Д.Д., Рибіна О.І.	20
ПРОЄКТ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ (ВІДНОВЛЕННЯ) МЕЖ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	
Клімченко Н.О.	24
ФОРМУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГРОМАДИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ	
Коба С.Б.	28
ЦИФРОВІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	
Лазарєва О.В.	33
МОЖЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ ОСВІТИ І БІЗНЕСУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	
Лазарєва О.В., Сандольська О.Є.	37
ВАЖЛИВІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ НА ЗЕМЛІ	

Лазарєва О.В., Стерлєв Є. О. 41

МОЖЛИВІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВАЖЕЛІВ,
ЩО СПРИЯТИМУТЬ ВІДНОВЛЕННЮ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАНЬ

Люсак А.В. 45

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД РІВНЕНЩИНИ У ПОВОЄННИЙ
ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ

Мринська К.І. 50

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ
РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПОВОЄННИЙ
ПЕРІОД

Подаков Є.С. 53

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Прокопенко Н.І., Бабух Є. Г. 58

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ
ДОКУМЕНТАЦІЇ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ПРИ ПОДІЛІ ТА
ОБ'ЄДНАННІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

Чуніхіна К.С. 62

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ
РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

***Секція 2. ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЇ ГРОМАД:
СПОСОБИ, ПРИНЦИПИ, МЕТОДИ***

Бавровська Н.М., Колганова І.Г. 66

ЦИФРОВІЗАЦІЯ МІСТОБУДІВНОГО КАДАСТРУ: ПЕРЕВАГИ
ДЕРЖАВНОГО РІВНЯ

Бистряков І.К., Клиновий Д.В.	71
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО КОРПОРАТИЗАЦІЇ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН У ГРОМАДАХ	
Бойвич А.Ю., Рибіна О.І.	76
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕЖ ТЕРИТОРІЙ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ У ПРОЄКТАХ ЗЕМЛЕУСТРОЮ	
Гой В.В., В'яткін Р.С., Павлов-Удовенко А.В.	81
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	
Головачов В. В.	84
ГЕОПРОСТОРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ НЕРУХОМОСТІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	
Довгань Ю.О.	88
ПАРТИСИПАТИВНИЙ ПІДХІД У ПРОСТОРОВОМУ ПЛАНУВАННІ: ЗАЛУЧЕННЯ МЕШКАНЦІВ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ГРОМАД	
Капітула І.В., Федорович П.В.	93
РОЛЬ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У ПРОСТОРОВОМУ ПЛАНУВАННІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ГРОМАД	
Коломієць С.С.	98
ВИКОРИСТАННЯ ІНДЕКСІВ NDVI, LST ТА NDBI У ПРОСТОРОВОМУ ПЛАНУВАННІ АДАПТИВНОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	
Колосюк А.А., Долгих М.Є., Демченко В.О., Ревенко С.І.	103
КОДЕКС ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО ПІСЛЯВОЄНОГО РОЗВИКТУ	

Мамонов К.А., Ковальчук В.С. 109

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ
РЕГІОНІВ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ

Нестеренко С. Г., Радзінська Ю. Б., 113

ІНТЕГРАЦІЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АРХІТЕКТУРУ
МУНІЦИПАЛЬНИХ ГІС: КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ
ПЛАТФОРМИ

Пасічник Ю. В. 116

ПРИНЦИПИ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ СІЛЬСЬКИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Ясінецька І.А., Кушнірук Т.М. 121

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ
ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ: СУЧАСНИЙ ВИМІР

Яценко В. М. 126

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ТА
ОБМЕЖЕНЬ У ЇХ ВИКОРИСТАННІ В УКРАЇНІ

***Секція 3. ФОРМУВАННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ ОСНОВИ ТЕРИТОРІЇ
ГРОМАД***

Додурич В.В., Кушнірук Т.М. 130

СУЧАСНІ МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ТА ГІС-
ТЕХНОЛОГІЇ У СТВОРЕННІ АКТУАЛЬНОГО
КАРТОГРАФІЧНОГО БАЗИСУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Коваленко О. М. 135

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВІДКРИТИХ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ
ПОТРЕБ ЗЕМЛЕУСТРОЮ І ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ В
УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО ДОСТУПУ ДО ГЕОПРОСТОРОВИХ
ДАНИХ

Лазарєва О.В., Путятіна М.С. 140

НЕОБХІДНІСТЬ ОНОВЛЕННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ І
ГЕОІНФОРМАЦІЙНОЇ ОСНОВИ ТЕРИТОРІЙ ГРОМАД

Пілічева М.О. 144

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУПУТНИКОВИХ ЗНІМКІВ
ДЛЯ ОНОВЛЕННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ ОСНОВИ ТЕРИТОРІЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Саламаха С. О. 148

ГЕОПРОСТОРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПОВОЄННОЇ
РЕКОНСТРУКЦІЇ УКРАЇНИ

Середа О. С. 155

АНАЛІЗ ЕЛЕКТРОННОГО ТАХЕОМЕТРУ TOPCON GTM-52

Шаталова Ж.О. 160

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ГЕОДЕЗИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ У ЗЕМЛЕУСТРОЇ

***Секція 4. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ***

Прокопенко Н.І., Ременьков С. М. 164

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЗЕМЛЕВПОРЯДНІ МЕХАНІЗМИ
ВСТАНОВЛЕННЯ МЕЖ ЧАСТИНИ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ З
ПРАВОМ СЕРВІТУТУ

Смілка В.А. 168

ТИПОЛОГІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ КОНФЛІКТІВ

**Секція 5. ОХОРОНА ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ
ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ
ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

Афанасьєв О. В.	173
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЩОДО СТАНУ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	
Баруліна І. Ю.	177
ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЗЕЛЕНОЇ УГОДИ	
Бухальська Т. В.	181
ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	
Гарастівська О. О.	186
СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ	
Жуйков Т. О.	190
ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОЇ ФІТОРЕМЕДІАЦІЇ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОСМУГ В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ	
Канівець О. М.	195
ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ У СИСТЕМІ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ	
Карпович К. О.	200
ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ КОЛИШНЬОГО КАХОВСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА: ІНЖЕНЕРНІ РІШЕННЯ ЩОДО АЛЬТЕРНАТИВНОГО ВОДОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ	
Кахнич П.Ф.	203
ОХОРОНА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ РІВНЕНСЬКОЇ ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	

Ковшakov С.О.	208
ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ГРОМАД: РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ, ОХОРОНА ТА ПІСЛЯВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Крупіца Д.О.	212
РОЛЬ ТА ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ QGIS У ПРОСТОРОВОМУ ПЛАНУВАННІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ ГРОМАД	
Ляху Д. С.	216
ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ВПЛИВУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВІДНОВЛЕННЯ	
Мась А. Ю.	221
ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ АКТИВ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	
Матвєєв Я. В.	226
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	
Медведський А. І.	230
КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	
Нестерук О. А.	233
СТАЛЕ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ТЕХНОГЕННОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	
Носова Н. І.	236
ВПЛИВ ЗАХОДІВ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД НА ПОТЕНЦІАЛ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	

Павлюк О. В.	241
РЕКУЛЬТИВАЦІЯ ТЕХНОГЕННО ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	
Парахненко В. Г.	244
РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	
Пєсков І. В.	248
ПРО ВИКОРИСТАННЯ ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ ДОКУМЕНТАЦІЇ ІЗ ЗЕМЛЕУСТРОЮ ТА ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ ЗЕМЕЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ ТА ЕКСПЕРТИЗ З ПИТАНЬ ЗЕМЛЕУСТРОЮ	
Прокопенко Н. І., Мірошниченко В. О.	251
ЗАКОНОМІРНОСТІ ПРОСТОРОВОГО РОЗПОДІЛУ ҐРУНТОВОГО ОРГАНІЧНОГО ВУГЛЕЦЮ В СИСТЕМІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ	
Романчук Д. Ю.	255
РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ҐРНИЧОДОБУВНИХ ТЕРИТОРІЙ)	
Сірюк О. В.	258
ЗЕМЛЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СЬОГОДЕННЯ ПЕРЕД МАЙБУТНІМ	
Субін М. О.	264
ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	

Уманець Н. Ю., Мороз А. В.	269
ЗЕЛЕНА ТА БЛАКИТНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК СКЛАДОВІ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	
Федонюк В. В., Мальчевська А. В.	274
ПРОБЛЕМИ ПОШИРЕННЯ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ НА ЗЕМЛЯХ, ВИВЕДЕНИХ З ОБІГУ ТА ВИКОРИСТАННЯ У С. ТУРОПИН (ВОЛИНСЬКА ОБЛ.)	
Федонюк В. В.	278
ПЛАНУВАННЯ МІСТОБУДІВНИХ ЗАХОДІВ З ВРАХУВАННЯМ АВТОТРАНСПОРТНОГО НАВАНТАЖЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ 40- ОГО МІКРОРАЙОНУ ЛУЦЬКА)	
Чайка Т. О.	284
ЦИРКУЛЯРНА МОДЕЛЬ «SOIL-TO-ENERGY» ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО ВІДНОВЛЕННЯ ДЕГРАДОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	
Яринич О. В.	289
ІНТЕГРАЦІЯ ПРИРОДООРІЄНТОВАНИХ РІШЕНЬ У СИСТЕМУ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	

**ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ВПЛИВУ ТА ШЛЯХИ ЇХ
ВІДНОВЛЕННЯ**

Ляху Д.С.

здобувач вищої освіти бакалаврського рівня

ОПП Геодезія та землеустрій

Спеціальності G18 Геодезія та землеустрій

Науковий керівник: Баруліна І.Ю., доктор філософії., старший викладач

Херсонський державний аграрно-економічний університет

Деградація земель є однією з найгостріших екологічних і соціально-економічних проблем України, що особливо загострилася в умовах воєнних дій. Війна спричиняє механічне руйнування ґрунтів, їх хімічне забруднення, порушення структури та зниження родючості. Це негативно впливає на аграрне виробництво, стан екосистем і потребує значних ресурсів для відновлення земельних ресурсів. Тому дослідження впливу воєнних дій на ґрунти та пошук шляхів їх відновлення є важливим науковим і практичним завданням.

Деградація земель – природне або антропогенне спрощення ландшафту, погіршення стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та інших органічно пов'язаних із землею природних компоненті [1].

Військові дії спричиняють значний негативний вплив на навколишнє середовище, зокрема на земельні ресурси. Руйнування інфраструктури, використання важкої техніки, вибухи, застосування хімічних речовин, а також потрапляння нафтопродуктів у ґрунт призводять до його деградації, забруднення та зниження родючості. Однією з найсерйозніших проблем є накопичення у ґрунтах важких металів, нафтопродуктів і токсичних

залишків боєприпасів, що може мати довготривалі негативні наслідки для сільськогосподарських угідь і природних екосистем [2].

Науковці виділяють чотири основні типи руйнування ґрунтів: механічний, фізичний, хімічний і біологічний.

Механічний вплив пов'язаний із безпосереднім порушенням ґрунтового покриву під час пересування військової техніки, інженерних робіт, вибухів та розмінування територій. Він проявляється в ущільненні ґрунту, руйнуванні гумусового горизонту, формуванні вирв і перемішуванні ґрунтових шарів. У результаті погіршується водно-повітряний режим, знижується водопроникність, активізуються ерозійні процеси та ускладнюється відновлення родючості земель.

Фізичний вплив полягає у зміні фізичних властивостей ґрунтів під дією вибухових хвиль, вібрації техніки, пожеж і теплового навантаження. Наслідками є ущільнення або розпушення ґрунту, порушення агрегатної структури, зміна температурного режиму, висушування верхніх горизонтів та пригнічення ґрунтових організмів. Такі процеси негативно впливають на формування ґрунтового профілю та стабільність екосистем.

Хімічний вплив зумовлений потраплянням у ґрунт продуктів згоряння боєприпасів, паливно-мастильних матеріалів, технічних рідин, залишків вибухових речовин і важких металів. Забруднювачі можуть накопичуватися у ґрунтовому профілі, формувати локальні геохімічні аномалії та тривалий час зберігати токсичність. Це обмежує використання земель у сільському господарстві, створює ризик потрапляння шкідливих речовин у рослини та харчові ланцюги [3].

Біологічний вплив проявляється у зменшенні біорізноманіття, загибелі ґрунтової мікробіоти та порушенні природних біохімічних процесів. Токсичні речовини, пожежі та механічні руйнування призводять до зниження біологічної активності ґрунту, погіршення його санітарного стану та уповільнення природного відновлення рослинного покриву [4].

Відновлення ґрунтів, пошкоджених унаслідок воєнних дій, є складним процесом, що потребує поєднання екологічних, інженерних і біологічних підходів. Значні масштаби руйнування земель в Україні роблять це завдання важливим як для відновлення господарської діяльності, так і для збереження природного середовища. Реабілітація територій передбачає послідовну реалізацію комплексу дій від забезпечення безпеки та оцінки стану ґрунтів до їх очищення і відновлення родючості. Саме системний підхід дозволяє повернути землі до використання та зменшити довгострокові екологічні наслідки війни.

Процес відновлення ґрунтів після воєнного впливу охоплює декілька ключових етапів, що реалізуються у логічній послідовності та забезпечують комплексний характер реабілітаційних заходів.

Першочерговим етапом відновлення є розмінування територій, оскільки лише після усунення вибухонебезпечних предметів можливе проведення будь-яких досліджень та господарських робіт. Наступним кроком виступає відбір зразків ґрунту для біологічного і хімічного моніторингу, що дозволяє визначити рівень забруднення, його локалізацію та характер, а також обґрунтувати необхідні заходи відновлення.

У місцях інтенсивних обстрілів важливим заходом є вирівнювання ґрунтового покриву. Просте засипання вирв є неефективним, оскільки їхні донні частини зазвичай містять найбільш забруднені ґрунти, тоді як родючий шар зосереджений у верхніх горизонтах. Тому доцільним є вилучення забруднених шарів і заміна їх чистим ґрунтом, що, однак, потребує значних матеріальних ресурсів і спеціальних полігонів для утилізації.

У випадках, коли інженерне відновлення є надто складним або економічно недоцільним, застосовується підхід натуралізації територій їх поступове повернення до природного стану зі створенням природоохоронних зон. Подібний підхід був використаний після Першої

світової війни на територіях бойових дій поблизу Вердена у Франції, де значні площі залишилися непридатними для господарського використання.

Важливим екологічним методом очищення ґрунтів є біологічне очищення з використанням рослин здатних накопичувати або нейтралізувати забруднювачі. Такі культури, як соняшник або кукурудза, можуть акумулювати важкі метали, поступово знижуючи їхній вміст у ґрунті. Окрім цього, застосування рослин зокрема гірчиці або тютюну, може сприяти вилученню токсичних речовин і пришвидшенню біологічного очищення ґрунтів.

Поряд із цим застосовуються біотехнологічні методи очищення від органічних забруднювачів, зокрема використання мікроорганізмів, здатних розкласти нафтопродукти, вибухові речовини та інші токсичні сполуки. Внесення органічних добрив компосту, гною та сидеральних культур активізує мікробіологічні процеси, сприяє відновленню гумусового стану ґрунту та покращує його біологічну активність.

Особливе значення має відновлення ґрунтової мікробіоти, оскільки саме вона забезпечує кругообіг поживних речовин, формування гумусу та підтримання родючості. У пошкоджених ґрунтах процес її відновлення є тривалим і часто супроводжується розвитком умовно-патогенних мікроорганізмів, що можуть негативно впливати на рослини. Тому доцільним є поєднання біологічних заходів із агротехнічними прийомами, зокрема розпушуванням ущільнених ґрунтів і залуженням територій багаторічними травами, що сприяє відновленню структури ґрунту, його водно-повітряного режиму та стійкості до ерозійних процесів.

Тому важливо поєднувати природне відновлення з цілеспрямованими біологічними заходами, спрямованими на відновлення функціонування ґрунтових екосистем.

Отже, відновлення ґрунтів після війни є складним і тривалим процесом, що поєднує безпеку, очистку та відновлення родючості.

Комплексний підхід, від розмінування та моніторингу до відновлення мікробіоти та використання рослин для очищення, дозволяє повернути землю до продуктивного використання та зменшити негативні наслідки руйнування.

Література

1. Верховна Рада України. Закон України «Про охорону земель» : Закон України від 19 червня 2003 р. № 962-IV / Верховна Рада України. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
2. Сақун А. О., Кутковий Д. О. Оцінка впливу наслідків військових дій на ґрунти. *Екологічні науки*. 2025. № 1 (58). С. 350–353, DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.1-58.56>
3. Голубцов О., Сорокіна Л., Сплодитель А., Чумаченко С. Вплив війни росії проти України на стан українських ґрунтів. Київ : ГО «Центр екологічних ініціатив «Екодія», 2023. – 32 с. URL: <https://ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/zabrudnennia-zemel-vid-rosii-summary1.pdf>
4. Горбань В. А., Коломбар Т. М. Вплив військових дій на деградацію українських чорноземів: огляд. *Питання степового лісознавства та лісової рекультивациі земель*. 2025. Т. 54. С. 138–143. DOI: <https://doi.org/10.15421/442514>
5. Інститут мікробіології і вірусології НАН України. Порятунк ґрунтів після бойових бій: голоси науковців / ІМВ НАНУ. – 16 жовт. 2023. URL: <https://imv.org.ua/2023/10/16/20231016/>